

Den 1. juni 1982

Skrivelse fra en gruppe psykiatere til folketingets retsudvalg

I forbindelse med den igangværende debat om revision af sindssygeloven af 1938 skal vi undertegnede, der alle er speciallæger eller vordende speciallæger i psykiatri, hermed rette henvendelse til medlemmerne af retsudvalget.

Den nærmere baggrund for henvendelsen er det forslag, der er forelagt af det radikale venstre, og som af folketinget er blevet antaget som grundlag for revisionen.

Forslaget indeholder ændringer af en række regler med hensyn til retsbeskyttelse af patienterne, mere præcist den »ydre« kontrol af tvangsforanstaltningerne, såsom regler for domstolsprøvelse, beskikkelse af tilsynsværge og lignende. Vi er enige i, at ændringer på dette område er nødvendige. Men vi finder ikke, at en revision alene på dette felt er tilstrækkelig. Vi mener, at man skylder vore sindssyge medborgere i det mindste på ny at overveje, om den tankegang, der ligger i den eksisterende lov, er rimelig. At loven i 1938 var et fremskridt, betyder ikke nødvendigvis, at det skridt, der dengang blev taget, var så langt, at det stadig kan betragtes som et fremskridt i 1982 og yderligere måske vil kunne spænde over de 40-50 år, der meget vel kan gå, inden loven på ny revideres. Umiddelbart kan det forekomme forbavsende, om det uden videre godtages, at en bestemt tankegang kan anses for gyldig og dækkende i hened et århundrede. Samfundet har således i almindelighed undergået betydelige ændringer med hensyn til normer og forhold mellem mennesker fra 1938 til nu. Også inden for de psykiatriske institutioner er der sket en udvikling svarende til samfundets udvikling. Forholdene er således blevet betydelig mindre autoritære og restriktive. Dette hænger ikke alene sammen med en bedring af materielle forhold og med effektivisering af behandlingen. Det er også udtryk

for en holdningsændring til sindslidende i almindelighed og sindssyge i særdeleshed. Også opfattelsen af sindssygdom og sindssyge er ændret.

Den grundlæggende tankegang i sindssygeloven er, at samfundet er berettiget til at anvende tvang over for sindssyge. For at tvangen kan anvendes, er sindssygdom nødvendig, men ikke tilstrækkelig. Der kræves yderligere opfyldelse af mindst et af tre kriterier: farlighed for andre eller den sindssyge selv, helbreds-kriterier og endelig – og kun gældende ved tvangstilbageholdelse – det såkaldte ulempekriterium.

Vi vil i det følgende gennemgå de tre sammenhængende grundelementer, tvang, sindssygdom og de særlige kriterier, idet vi vil fremkomme med nogle overvejelser. Det skal understreges, at vi ikke nødvendigvis alle er enige i de konklusioner, overvejelserne ville kunne munde ud i. Vi er blot enige om, at man må gøre sig en række overvejelser.

Uden at det fremgår direkte af loven, synes opfattelsen af de sindssyge og sindssygdomme at være båret af et meget snævert medicinsk-biologisk syn, som var nærmest enerådende i dansk psykiatri, dengang loven blev skabt. Som følge heraf forklaredes den sindssyges handling ud fra sygdommen. Derved blev den sindssyge skyldfri og ligeledes omgivelserne. »Den skyldige« i »forkerte handlinger« var sindssygdommen. En så ensidig og mekanisk opfattelse er i dag ikke længere enerådende. Moderne psykiatri vil, uden at fornægte at der er tale om psykiske afvigelse, opfatte den sindssyges handlinger ganske som ikke-sindssyges. De må forstås i sammenhæng med den sindssyges livshistorie, nutid og opfattelse af, hvad fremtiden vil indeholde. Specielt med hensyn til tvang må det fremhæves, at også sindssyge oplever tvang som det, det er. Mange sindssyge vil